

CUPRINS

Falsul jurnal al lui Vasile Lovinescu (*Oana Șerban*) 5

Jurnalul unui Spiritual (*Roxana Cristian,
Florin Mihăescu*) 19

Falsul jurnal al lui Vasile Lovinescu

Poate cea mai mare capcană a scrierilor lui Lovinescu, *Jurnalul alchimic* e, de fapt, un non-jurnal. Nimic din ceea ce promise titlul nu se regăsește în conținut: nu e nimic personal acolo, niciun fapt trăit, nicio intimitate cultivată sau dezvăluită. Nimic, așadar, din culisele unei biografii, dar absolut tot, în schimb, din matca unei gândiri. Formal, e un anti-jurnal, fără a fi o contra-memorie. Demersul pare, mai degrabă, rezultatul unor *meditații metafizice*, în care soluția pentru o problematică anume nu e nici transcendentă, nici imanentă, ci expresia compromisului dintre cele două, anume, o paradigmă alchimică de operare a cunoașterii de sine, care își prelungește valabilitatea tradițională în modernitate. Departate de mine să clarific cât e alchimie și cât nu în arheologia acestei cunoașteri. Am însă o intenție mai nobilă – aceea de a pune un pariu filosofic pe structura *Jurnalului alchimic*, care combină elemente de spiritualitate, misticism, alchimie și filosofie, într-un spirit cu totul particular de a produce o istorie a gândirii menite să facă dreptate Orientului și Occidentului, fără false polarizări împrumutate.

Pentru aceasta, trebuie să mergem dincolo de cronologia documentului de sertar. Aventura acestei gândiri începe în 1966 și se întinde până la începutul anului 1967. Nu e o istorie întreagă aici, ci o propunere fragmentară a unui an care curge aproape sabatic: Lovinescu nu scrie pentru public încă, nici numai pentru sine, ci avansează o pedagogie care poate funcționa și folosi, mai târziu, oricărui interlocutor care vrea să facă loc alchimiei într-un mod de viață. Trebuie spus că, din perspectiva „manualului”, Lovinescu e un stoic ascuns.

Găsim, în *Jurnalul alchimic*, un reflex modern al *Gândurilor către sine însuși* ale lui Marc Aurelius sau al compendiului lui Epictet.

Cum poate Nemanifestatul să devie manifestat, căci asta vrea să zică termenul? Deja mirarea ce o suscită în noi e un asentiment al Supremului. Dar în realitate acest manifestat devine sau, mai bine zis, se revelează a fi nemanifestat, ca Apofază.

***

9. X. 1966 – Orice lucru care arde conține în sine *Sulf*¹. Dacă e redus în *Cenușă*², conține *Sare*³. Dacă are fum, are *Mercur*⁴. Totul e să ai sensibilitatea acestor lucruri, adică să resimți pe planul subtil flacăra, cenușa și sarea. Cum fumul are mai mult tendința să se taseze și să se răspândească pe un plan orizontal, Sulful, Mercurul, Sarea pot perfect fi asimilate cu cele trei gune⁵, *Sattwa*⁶, *Rajas*⁷ și *Tamas*⁸, cu această nuanță interesantă că în ternarul alchimic se indică posibilitățile pozitive ale lui *Tamas*, ceea ce în *Samkya*⁹ nu se arată, cel puțin explicit.

Comparând cu ternarul alchimic putem spune că, odată separațiunea obținută, toate puterile dinamizate ale lui *Sattwa* și ale lui *Rajas* se precipită în *Tamas*, care devine un principiu de sesizabilitate.

E remarcabil că e de ajuns să ne oprim câteva clipe, să oprim morișca gândurilor, pentru ca să diagnosticăm imediat ce sunt, în ființa noastră, *Sattwa*, *Rajas*, *Tamas*, fiecare în exercițiul funcțiunii ei, ca să zicem așa. Dar a vedea cele trei gune în exercițiul funcțiunii, însemnează deja să începem procesul de separațiune. Se vede importanța faptului de-a avea din când în

¹ Principiul activ, masculin; spiritul (în alchimie).

² Reziduul (în alchimie).

³ Principiul bazic; corpul (în alchimie).

⁴ Principiul pasiv, feminin; sufletul (în alchimie).

⁵ Calități, tendințe constitutive ale substanței universale (sk.).

⁶ Tendința ascendentă (guna) (sk.).

⁷ Tendința (guna) expansivă, orizontală (sk.).

⁸ Tendința (guna) descendentă (sk.).

⁹ Unul din cele șase „puncte de vedere” (*darsane*) ale doctrinei hinduse (sk.).

semn de recunoaștere a integrității individualității mortului post-mortem. Semn de recunoaștere, acesta e fenomenul cel mai bun. Bănuțul e un Luz în mijlocul Luzului mai mare care e barca lui Charon. *Centrorum in trigono centri*¹.

Ca mortul să treacă cu bine în starea de existență imediat consecventă aceleia pe care a părăsit-o, trebuie să treacă prin poarta strâmtă; și, ca s-o treacă, trebuie să se rezume, să se contracte într-un punct nespațial și intemporal, rezumat chintesențial al întregii lui ființe. De aici, loviturile de lopată ale lui Charon, care comprimă ce mai rămâne pe dinafară, ne-resorbit, din individualitatea mortului. De altminteri, banul e și imaginea porții strâmte și a Unicității, deci a continuității.

Spuneam că banul e un simbol al porții strâmte, a cărei formă o are; în acest caz e și un simbol al virginității. Și când ne gândim la rolul lui în lume, vedem moneda, totodată impură, pângărită, dar virgină, orice ar face. E Unicitatea care cuprinde Multiplicitatea ca atare, dar nu e afectată de ea. De aici, murdăria lui (a banului), [el] trece din mână în mână (aș spune din brațe în brațe) fără nicio rezistență, dar fără nicio preferință, iar prospețimea lui, spontaneitatea lui, eficacitatea lui rămân totdeauna intacte. Oamenii nu știu ce au în mână. Cel mai odios, cel mai murdar stăpân al lui nu pângărește banul, care-și păstrează totdeauna prospețimea, dar omul cel mai pur nu-l răscumpără definitiv, pentru că și în mâna lui rămâne, virtual, un instrument posibil al celui Rău.

***

Dacă Răul nu e decât Binele în bucăți, reunificarea acestor bucăți, reconstituirea lor în Bine, se poate face numai printr-o sinteză, printr-o integrațiune, în ceea ce este deasupra Binelui și a Răului; în orice caz, această unificare a dispersiunii nu se poate face ca un mozaic, ca o multiplicitate cimentată numai printr-o

¹ „În triunghiul centrului centrilor” (lat.).

Unirea zeului din dreapta, care e flacăra, și a zeiței ce-i la stânga, care e lumină, într-un androgin, se împlinește în „spațiul etherian al inimii”. E un simbolism tantric pentru că acordă zeiței lumina și zeului căldura, când căldura e substanțială și lumina esențială. Prin urmare *Etherul* e și căldură și lumină. Împlinirea e rezultatul unei deplasări de conștiință, din dualitate în Unitate, ceea ce se traduce, în simbolismul spațial al corpului omenesc, prin concentrarea atenției noastre în linia de forță a axului median care ne desparte în două. Mijlocul cel mai sigur și mai simplu de a evertua acest ax este concentrarea pe ochiul frontal al lui Shiva. Dreapta ce coboară din el atinge vârful inimii. Încă o dată izbește faptul ca reflexele Intellectului transcendent nu trebuie căutate în combinațiile mentalului nostru, oricât ar fi ele de ingenioase și chiar juste; trebuie căutate în datele imediate, existențiale, ale corpului și sufletului nostru. Intellectul nu e în meditația discursivă a inteligenței noastre, ci în punctele consacrate ale ființei noastre fizice, inima, ochiul central și celelalte limite ale trupului; în „materia primă” a psihicului nostru, locuit de modificările lui superficiale, ca și metalele nobile de lepra lor. Da, e mai intelectual să determini o axă imaginară, străbătându-te din creștet până-n tălpi, decât să crezi că obții iluminarea printr-o morișcă de silogisme.

Și iată ceva convingător: se spune că în momentul morții sau al unui pericol de moarte sau al unei spaime, toată energia vitală difuză în corp afluează în inimă, al cărei vârf începe să strălucească cu o lumină supranaturală. Asta înseamnă că viața și cunoașterea sunt identice din moment ce cunoașterea vivifică același centru. O mare intensitate vitală, bine îndreptată, poate să conducă la o cunoaștere valabilă și invers.

De aceea, la cei vechi, cunoașterea avea un puternic ton emotiv, ceea ce nu însemnează deloc că era sentimentală. Din contră, așa-zisa cunoaștere obținută prin agilitate mentală e